

chápat jinak než jako trest za nepřijetí Ježíše jako Mesiáše. Ale podstata sporu leží hlouběji – a týká se i ohrožení, jímž se nakonec nevyhnul ani „nový chrám“ – Kristova církev.

„Chrám“ představuje institucionalizaci náboženství. Žádné náboženství, které přežilo svého zakladatele, se nevyhnulo jisté míře institucionalizace a bylo by pošetilé tuto skutečnost demonizovat. Někteří autoři vyhrávají sám pojem náboženství – religio – pro tuto moc, držící společnost pohromadě. Pro tmel společnosti, složený z posvátných symbolů, rituálů, obrazů a gest, vyprávění a textů.

Náboženství je vždy věcí kolektivu, sdílení a předávání, tradice – a pochopitelně i autority. I Izrael měl své náboženství, své symboly, rity a instituce – i když nemůžeme v Bibli přeslechnout ani projevy Hospodinových „rozpaků“ – a někdy i zřetelného nesouhlasu – s tímto počínáním. V tomto duchu bychom mohli promeditovat řadu biblických míst od zákazu obrazů, přes pokusy ustanovit krále po odpověď na Davidův úmysl postavit Hospodinovi v Jeruzalémě chrám, až po Šalamounův zážitek při posvěcení chrámu. Hospodin si žárlivě střeží svůj lid, aby neupadl do všeobecné náboženskosti svého okolí.

Proroci přinášejí zcela jiný vztah k Bohu, než je rituální náboženská praxe – víru. Uvěření je osobní akt, akt svobodné odpovědi na Boží volání a povolání. Víra je osobní volba, osobní rozhodnutí změnit svůj život, nedá se „dědit“ jako náboženské zvyky. Víra se osvědčuje zejména v osobním jednání vůči druhým, spíše než v tom, co se vykonává při chrámových obřadech.

Víra a náboženství nejsou totéž, jak si často lidé myslí, když užívají tato slova běžně jako synonyma. Ale není to ani takový protiklad a protipól, jak si myslel Karl Barth a jak by se snad mohlo zdát z mých dnešních slov, když jsem pro názornost odlišeni možná příliš vyhroutil rozdíl. Ten pohyb střídavého prolínání a napětí můžeme pozorovat i v Ježíšově životě, v jeho složitém vztahu k chrámu i Zákonu. Navíc u různých autorů Nového zákona můžeme, zejména podle prostředí, do něhož píší, vidět různou míru zdůrazňování tu kontinuity (naplnění), tu diskontinuity (ukončení a překonání) Ježíšova vztahu k židovským náboženským tradicím, institucím a představám.

Dnes jsme zažili scénu napětí. Máme-li si z ní vzít „poučení“, pak to jistě nemá být napomenutí k tichosti při bohoslužbách. Spíše bychom měli zkoumat, nakolik i my děláme ze vztahu k Bohu tržnici, nakolik jednáme

s Bohem na základě kupeckých počtů „má dáti – dal“, nakolik si před-stavujeme, že za určité penzum našich modlitbiček a dobrých skutků musíme obdržet na zemi vyplnění našich objednávek a předplacené místo v nebi, nakolik podmiňujeme svou víru v Boha Božím dobrým – to jest: našim omezeným kritériím odpovídajícím – chováním.

A pokud objevíme hluboko v nás „kupce a směnárníky“, pozvěme Krista, aby třeba i důtkami vymýtil toto vše z našich vztahů k Bohu, abychom byli vůči Bohu tak svobodní, jak je on k nám – aby nás s ním nespojoval mechanismus trhu, nýbrž láska, naděje a víra.

Tomáš Halík – Oslovit Zachea

Další texty v týdnu

Po: 2 Král 5,1-15a; Lk 4,24-30
 Út: Dan 3,25.34-43; Mt 18,21-35
 St: Dt 4,1.5-9; Mt 5, 17-19
 Čt: Jer 7,23-28; Lk 11,14-23
 Pá: Oz 14,2-10; Mk 12,28b-34
 So: Oz 6,1-6; Lk 18,9-14

Uvedené knihy je možné zakoupit na adrese www.ikarmel.cz

Prameny, odkazy

Felix Porsch – Evangelium sv. Jana – Malý stuttgartský komentář; Petr Mareček – www.biblickedilo.cz;

Vydává Pastorační středisko brněnské diecéze ve spolupráci s Karmelitánským nakladatelstvím jako součást diecézního biblického programu Vezmi a čti.
 Ke stažení na www.vezmiacti.cz.

biblický program brněnské diecéze 2010 - 2013

www.vezmiacti.cz

3. neděle postní – cyklus B

8. března 2015

¹³Byly blízko židovské velikonoce a Ježíš se odebral vzhůru do Jeruzaléma. ¹⁴V chrámě zastihl prodavače býčků, ovcí a holubů i směnárníky, jak tam sedí. ¹⁵Tu si udělal z provazů důtky a vyhnal všechny z chrámu i s ovcemi a býčky, směnárníkům rozházal peníze a stoly jim zpřevracel ¹⁶a prodavačům holubů řekl: „Jděte s tím odtud! Nedělejte z domu mého Otce tržnici!“ ¹⁷Jeho učedníci si vzpomněli, že je psáno: „Horlivost pro tvůj dům mě stravuje.“ ¹⁸Židé mu však namítli: „Jakým znamením nám dokážeš, že tohle smíš dělat?“ ¹⁹Ježíš jim odpověděl: „Zbořte tento chrám, a ve třech dnech jej zase postavím.“ ²⁰Tu židé řekli: „Tento chrám se stavěl šestačtyřicet let – a ty že bys ho zase postavil ve třech dnech?“ ²¹On však to řekl o chrámu svého těla. ²²Teprve až byl vzkříšen z mrtvých, uvědomili si jeho učedníci, co tím chtěl říci, a uvěřili Písmu i slovu, které Ježíš řekl. ²³Když byl v Jeruzalémě o velikonočních svátcích, mnoho jich uvěřilo v jeho jméno, když viděli znamení, která konal. ²⁴Ježíš se jim však sám nesvěřoval, protože znal všechny a nepotřeboval, aby mu někdo něco o lidech vykládal. Sám totiž věděl, co je v člověku.

Jan 2,13-25

Úvod k meditaci

Ježíš ukazuje v tomto příběhu, prorockém gestu, že stojí za to prověřovat naše náboženské projevy. Je na místě se ptát, co je věcí skutečné osobní víry v Boha, Otce, Syna i Ducha Svatého, a co je jen stereotyp, který může bránit našemu vztahu k Bohu. Představím-li si svůj život jako Boží chrám, chrám Ducha Svatého, co je v něm skutečně projevem pravé poctivé modlitby? A co naopak může být něčím, co je jen stereotypním rituálem, který v sobě moc skutečného života nemá, nebo mě to dokonce odděluje od Boha i od autentických vztahů k lidem?

Výklad biblického textu

Kontext: S událostí vyčištění chrámu se setkáváme ve všech čtyřech evangeliích. Evangelista Jan neklade – na rozdíl od tří synoptických evangelistů – událost v chrámě na konec, nýbrž na začátek Ježíšova veřejného působení. Po tom, co se Ježíš zúčastnil svatební hostiny v Káně Galilejské, je přítomen na další slavnosti. Je to slavnost Paschy, největšího svátku Izraele. K jejímu slavení se shromažďuje celý izraelský národ do Jeruzaléma. Jan uvádí ještě dvě další návštěvy Ježíše na slavnosti Paschy (Jan 6,4; 11,55), z čehož plyne, že Ježíš veřejně působil více než dva roky. Ostatní evangelisté se zmiňují o jediném velikonočním svátku, kdy došlo k Ježíšově smrti. Z historického hlediska se jeví velmi pravděpodobné, že tento Ježíšův čin poskytl podnět k jeho zatčení a k jeho pozdějšímu odsouzení.

**Týden
s Božím
slovem**

1. čtení:

Ex 20,1-17

2. čtení:

1 Kor 1,22-25

Evangelium:

Jan 2,13-25

Srovnání:

Jan 6,4; 11,55;

Mt 21,12-13;

Mk 11,15-17;

Lk 19,45-46; Lk 2,49;

Mal 3,1; Ž 69,10;

Mt 21,23-27;

Mk 11,27-33;

Lk 20,1-8; Mt 26,61;

Mk 14,58; 15,29;

Sk 6,14;

Jan 3,3-4; 4,14-15;

6,51-52; 11,13;

1 Kor 6,19; Lk 24,44-45;

Jan 12,16; Jan 7,31;

8,30; 10,42; 11,45;

12,11; Mt 12,25;

Mk 2,8; Lk 6,8.

v. 14, 15: Ježíš se nalézá na chrámovém nádvoří, které je skutečným tržištěm. Probíhal zde obchod se zvířaty, protože jich bylo potřeba pro přinášení obětí. Rovněž zde musela být možnost vyměnit si peníze, kterými se platila chrámová daň. Vše tedy souviselo s bohoslužbou, tj. se způsobem, jakým byl Bůh uctíván v jeruzalémském chrámě. Takovéto uspořádání bylo samozřejmě i praktické. Obojí, obětní zvířata i výměna mincí, bylo hned při ruce v bezprostřední blízkosti chrámu a zároveň pod dohledem chrámové stráže. Nejde však o Ježíšův útok na výnosný obchod související s bohoslužbou. To vše byl předepsaný způsob, jakým byl Bůh uctíván v jeruzalémském chrámě. Jednalo se o prorocké jednání, které bylo znamením, že stávající chrámový kult je překonaný. V Ježíšově činu nemůžeme vidět pokus o násilný převrat, ale kritiku kultu a očistění chrámu.

v. 18: Na Ježíšovo jednání reagují Židé dotazem.

v. 19: Ježíš odpovídá záhadným obrazem, kterému protivníci nerozumějí, protože ho berou doslovně. Ježíšova odpověď jim nestačí, jako jim také nebudou později dostačovat jeho slova a činy. Již zde se objevuje tematika Ježíšovy smrti a vzkříšení. Skrze jeho smrt a vzkříšení bude vytvořen nový chrám. Vzkříšený Ježíš bude konečným „místem“ Boží přítomnosti uprostřed svého lidu. On bude pro lid konečným místem uctívání Boha. Židé nejsou schopni zabránit tomu, aby jeho horlivost pro Boha dospěla ke svému cíli.

v. 22: Z této skutečnosti je zcela zřejmé, že učedníky čeká dlouhá cesta k pochopení Ježíšovy osoby. To, že jsou učedníci Ježíšovi nablízku, že smí zakoušet jeho misijní působení, jim ještě neposkytuje okamžitě a úplné chápání tajemství jeho osoby.

K tématu

V dnešním evangeliu Pán vystupuje nezvykle tvrdě. Mohu vnímat, že Ježíš je nejen laskavý, ale i odvážný a statečný. Stojí za pravdou i tehdy, když ví, že mu jeho postoj může velmi uškodit.

Petr Karas – Boží slovo na každý den

Evangelium třetí postní neděle referuje v redakci svatého Jana o proslulé epizodě, v níž Ježíš vyháňá z Jeruzalémského chrámu prodáváče zvířat a penězomence (srov. Jan 2,13-25). Tato událost, kterou podávají všichni evangelisté, nastala těsně před Velikonocemi a učinila obrovský dojem na zástup i na učedníky. Jak si máme toto Ježíšovo gesto vykládat?

Především stojí za zmínku, že nevyvolalo žádnou represi ze strany ochránců veřejného pořádku, protože bylo chápáno jako typicky prorocké gesto. Proroci totiž ve jménu Božím často upozorňovali na nešvary a někdy to činili za pomoci symbolických gest. Problémem byla nanejvýš jejich autorita. Proto se židé Ježíše ptali: „Jakým znamením nám dokážeš, že tohle smíš dělat?“ (Jan 2,18), prokaž, že jednáš opravdu ve jménu Božím.

Vyhánění prodáváčů z chrámu bývá také interpretováno v politicko-revolucionářském smyslu a Ježíš je počítán do zelótského hnutí. Zeloti byli horlivci pro Boží zákon a k tomu, aby byl respektován, byli připraveni použít i násilí. V Ježíšově době očekávali Mesiáše, který by osvobodil Izrael z nadvlády Římanů. Ježíš však tato očekávání zklamal, takže někteří učedníci jej opustili a Jidáš Iškariotský jej dokonce zradil. Ježíše je však skutečně nemožné interpretovat jako násilníka. Násilí protičeří Božímú království, je nástrojem antikrista. Násilí nikdy neprospívá lidství, nýbrž odlišuje.

Poslyšme tedy slova, která pronáší Ježíš v souvislosti s tímto gestem: „Jděte s tím odtud. Nedělejte z domu mého Otce tržnici!“ Jeho učedníci si vzpomněli, že v jednom žalmu (69,10) je psáno: „Horlivost pro tvůj dům mě stravuje“. Tento žalm je prosbou o pomoc v situaci krajního ohrožení v důsledku nenávisti nepřátel, v situaci, kterou bude Ježíš prožívat ve svém umučení.

Horlivost pro Otce a Jeho dům jej přivede až na kříž. Jeho horlivost je horlivostí lásky, která platí osobně, nikoli horlivostí, která by chtěla sloužit Bohu násilím. A znamení, kterým prokáže svoji autoritu, bude právě Jeho smrt a zmrtvýchvstání: „Zbořte tento chrám, a ve třech dnech jej zase postavím!“ A svatý Jan poznamenává: „On však to řekl o chrámu svého těla“ (Jan 2,20-21). Ježíšovými Velikonocemi začíná nový kult, kult lásky, a nový chrám, kterým je On sám, Zmrtvýchvstalý Kristus, skrze něhož může každý věřící uctívat Boha Otce „v duchu a v pravdě“ (Jan 4,23).

Drazí přátelé, Duch svatý začal budovat tento nový chrám v lůně Panny Marie. Prosme, aby se na Její přímluvu každý křesťan stal živým kamenem této duchovní budovy.

Benedikt XVI. před Angelus, nám. sv. Petra 11. 3. 2012

Skutečností, že je Boží Syn schopen nepřátelství, někteří konzervativní křesťané omlouvají to, že všude narážejí. Jenže tady se také skrývá nebezpečí: snažíme-li se totiž ospravedlňovat jakýkoli konflikt, do něhož zabředneme, Ježíšovou zkušeností nepřátelství, zůstaneme slepí k vlastnímu podílu na něm. Možná ale narážíme právě kvůli tomu, že nejsme s to pochopit druhé lidi, protože nedokážeme správně rozpoznat, o co jim skutečně jde. Mnozí se tak pokoušejí vydávat své farizejství za Ježíšův postoj. Setkají-li se s odporem nebo kritikou, zaštiťují se argumentem, že on také nebyl v všech lidech v oblibě. Zmíněný druh identifikace je však vždycky nebezpečný, protože způsobuje slepotu bránící pravdivému pohledu na sebe samého. Já nejsem Ježíš. Nikdy jsem nebyl tak jednoznačný a jasný jako on. Proto bych měl nejprve zkoumat sám sebe, zda jsem se nepouštěl do zbytečných konfrontací s druhými a nebyl prostě jen paličatý a neschopný druhému porozumět, zda jsem ho nezranil. Teprve po důkladném pohledu na sebe zjistím, zda vnímané nepřátelství vyplývá ze srdce toho druhého, anebo z mé úzkoprsosti.

Zůstanu-li upřímný sám k sobě, znovu a znovu budu narážet na podobné zkušenosti jako Ježíš. Začnu-li hovořit o Boží dobrotě, sklídím výtka, že jsem příliš laxní. Budu-li zvěstovat Pánovo milosrdenství, sesypou se na mě hrozby, že se svým postojem skončím v pekle. Takové nepřátelství přesně odpovídá Mistrově zkušenosti. Jeho autentická řeč o Bohu totiž probouzí hněv a nenávist těch, kterým kvůli jejich úzkoprsému pohledu na Boha berou jeho slova pevnou půdu pod nohama. Kdo se nějakým způsobem veřejně prezentuje, zakusí vždycky i nepřátelství. Pán mi dodává odvahy, abych se projevil ve své osobnosti, abych vyjádřil své hledání Boha, aniž bych se chtěl zalíbit všem.

Pohleďme na své vztahy. Kde mluvíme tak, abychom se zalíbili všem? Kde ohýbáme hřbet, abychom nenarazili? Podívejme se na své konflikty. Jsme v nich vnitřně průzrační jako Ježíš, nebo konflikty zmitají i naším srdcem? Vznikly díky naší jasnosti a jednoznačnosti, nebo kvůli neprůhlednosti a dvojsmyslnosti? Kde si „vyrábíme“ zbytečné nepřátele tím, že své problémy přenášíme na druhé? Rozhodnutí, zda do konfliktu a nepřátelství aktivně zasáhnout nebo jej prostě jen vydržet a zachovat si přitom vnitřní průzračnost, není zdaleka vždycky snadné. Prosme Ježíše o dar jasnozřivosti, kdy je třeba zaujmout jednoznačně odstup a riskovat spor, a kdy usilovat o pochopení a vyjádřit ochotu ke kompromisu.

Anselm Grün – 50x Ježíš

Proti rituální praxi, která zavádí tržní princip „něco za něco“ do vztahů člověka k Bohu, staví Ježíš v duchu proroků jinou zbožnost – úsilí zjednat spravedlnost, zastat se utlačovaných, dopomoci chudým k právu. „Jsem syt vašich obětí,“ prohlašuje Hospodin ústy proroků, „milosrdenství chci, a ne celopaly.“

Autoři Nového zákona chápou Ježíšova slova o chrámu jistě už ve světle toho, co nastalo za několik desítek let, nové a definitivní zboření jeruzalémského chrámu, které tehdejší křesťané těžko mohli